

Täysistunto

Keskiviikko 16.10.2024 klo 14.10—21.28

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 160/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Bergqvist, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.29 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist (esittelypuheenvuoro):

Ärade talman! Genom flytten av studerande från det allmänna bostadsstödet till studiestödets bostadstillägg genomför regeringen sitt regeringsprogram och de beslut som baserar sig på det. Enligt regeringsprogrammet ska en modell framtas som alternativ till det allmänna bostadsbidraget. Modellen ska uppmuntra till samboende och vara ekonomiskt attraktiv.

Den här regeringens uppgift är att anpassa ekonomin. Det är inga lätta beslut, men beslut som likväl måste fattas. I samband med vårens så kallade ramria fattade regeringen beslutet att återinföra studerandena till studiestödets bostadstillägg från och med den 1 augusti 2025. Sparmålet för reformen är 57 miljoner euro fram till år 2028. De ekonomiska aspekterna har en betydelse, men bakom reformen finns också behovet att ta fram en modell som bättre tar studerandenas särställning i beaktande.

Arvoisa puhemies! Esityksessä esitetään muutettavaksi opintotukilakia ja yleisestä asumistuesta annettua lakia. Esityksen mukaan asumislisään olisivat oikeutettuja opiskelijat, jotka asuvat vuokra- tai asumisoikeusasunnossa. Asumislisän määrä olisi esityksen mukaan enintään 80 prosenttia kuukausittaisista ja kuntaryhmittäin määräytyvistä enimmäisasumismenoista. Kuntaryhmäkohtaisia enimmäisasumismenoraajoja olisi kolme. Vanhemmalta vuokratusta tai vanhemman omistamassa asunnossa asuvilla asumislisän määrä olisi enintään 83 euroa kuukaudessa. Kiinteän euromääräisen opintotuen asumislisän määrään ei tässä esityksessä ehdoteta muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2025 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Muutos lisää momentin opintoraha- ja asumislisämenoja. Lisäksi arvioi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

daan toimeentulotukimenojen kasvavan vuositasolla noin kuusi miljoonaa euroa. Opintotuen asumislisän toimeenpano on yksinkertaisempaa kuin yleisen asumistuen, mistä aiheutuu vastaavasti myös menosäästöjä Kansaneläkelaitokselle. Lakimuutokset tulisivat voimaan ensi vuoden syyslukukauden alusta.

Arvoisa puhemies! Näiden linjausten taustalla olivat merkittävästi oletettuja suuremmat opiskelijoiden asumistukimenot, tieto asumistuen ehtojen tiukentamisesta sekä opiskelijoilta tullut palaute erityisesti koko ruokakunnan tulojen vaikutuksesta opintotuen piirissä olevan opiskelijan asumistukeen. Esille on myös noussut huoli nuorten yksin asumisen aiheuttamasta kasvavasta yksinäisyydestä.

Jatkossa opintotuen piirissä olevan opiskelijan asumisen tuki määräytyisi yksilöllisesti osana opintotukea. Rahallisen tuen painopiste siirtyisi siten opiskelijan ensisijaisen tukijärjestelmän puolelle. Opintotuen, mukaan lukien asumislisän, saamisen edellytyksenä olisi opiskelu ja opintojen edistyminen, ja tuen määrään vaikuttaisivat vain opiskelijan omat tulot. Opintotuen tuloajat ovat asumistuen tuloajoina korkeammat, mikä mahdollistaisi myös paremmin opiskelun ja työnteon yhdistämisen.

Aiemmin käytössä oli enimmäisasumismenorajaan perustuva asumislisä. Siihen ei enää palattaisi. Ehdotetussa mallissa on otettu huomioon se, että asumistukimenoissa on alueellisia eroja, ja asumisen tuki voisi siten jatkossakin vaihdella asumispaikkakunnan mukaan, kuten se vaihtelee asumistuessaakin. Lasta huoltavat opiskelijat jäisivät edelleen yleisen asumistuen piiriin.

Opiskelija voisi saada toimeentulotukea ja asumistukea opintotuen maksamisen päätyttyä samoin edellytyksin kuin muutkin pienituloiset, taloudellisen tuen tarpeessa olevat saavat.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen valmistelussa on hyödynnetty taustaselvityksiä. Opetus- ja kulttuuriministeriö teetti opiskelijoiden asumistukisiirrosta Valtion taloudellisella tutkimuskeskuksella tutkimuksen, jotta saataisiin parempi kokonaiskäsitys asumistukisiirron vaikutuksista sekä tietoa myös asumislisän palauttamisen mahdollisista vaikutuksista. Tutkimus antaakin viitteitä siitä, että asumislisän siirtyminen voisi lisätä niin kutsutussa kimppa-asunnossa ja puolison kanssa asumista sekä lisätä myöskin opiskelijoiden opintosuorituksia.

Ärade talman! Jag har talat mycket med studerande om den här reformen och jag förstår den oro som finns på fältet. Samtidigt har nuvarande modell visat sig vara dåligt anpassad för studerande till exempel vad gäller hushållstänket. Modellen vi nu föreslår tar studerandenas situation i beaktande på ett annat sätt och stödformen utgår ifrån individen, alltså den studerande.

Arvoisa puhemies! Yhteenvetona voi todeta, että esitetty muutos vähentää asumisen tukemisen menoja, kohdentaa tukea opiskelujalle ja mahdollistaa aiempaa enemmän tukea täydentäviä työtuloja. Opiskelijan on jatkossa helpompi suunnitella ja ennustaa toimeentuloaan, kun tuen saamiseen vaikuttavat vain opiskelijan omia tuloja koskevat opintotuen tuloajat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

15.36 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Yksi hallituksen kovimmista leikkauskohteista on ollut asumistuki. Jo nyt näemme uutisia, kuinka häättöjen määrä on lähtenyt merkittävään kasvuun. Täällä Helsingissä häättöjen määrät ovat kasvaneet 24 prosenttia viime vuodesta ja kotikaupungissani Turussa jopa 35 prosentilla Ylen uutisten mukaan. Yhä harvemmillä pienituloisella on varaa asua erityisesti kasvukeskuksissa.

Nyt hallitus on käsiteltävänä olevalla esityksellään heikentämässä entisestään opiskelijoiden tukea asumiseen palauttamalla opiskelijat omalle erilliselle opintotuen asumislisälle, joka on merkittävästi yleistä asumistukea alhaisempi ja sidottu opintosuorituksiin. Opiskelijoiden siirto opintotuen asumislisälle voi leikata opiskelijan vuosituloja jopa 1 435 euroa.

Kun otetaan huomioon opintorahan indeksijäädytys, noin 32 euroa kuussa, ja opintolainan lainatakauksen nostosta aiheutuvat korkokulut, samoin noin 32 euroa kuussa, yksin asuvan opiskelijan tulot voivat laskea vuositasolla jopa 2 065 euroa. Jos opintotuen asumislisän piiriin siirtyvien yli 200 000 opiskelijan asumiskustannukset pysyisivät nykytasolla, asumisen tuki pienenesi noin 156 000 opiskelijalla. Asumisen tuen poistuminen tai pienentyminen olisi vähintään 300 euroa vuodessa 140 000 opiskelijalla eli 70 prosentilla asumislisän saajista. 100 000 opiskelijan asumisen tuki pienenesi yli 700 euroa vuodessa, mikä on 50 prosenttia asumislisän saajista.

Viime vuonna julkaistussa sosiaali- ja terveysministeriön vaikutusarvioinnissa opiskelijat tunnistettiin yhdeksi raskaimpien leikkausten kohteeksi joutuvista ihmisryhmistä. Tässä vaikutusarvioinnissa ei edes vielä ole huomioitu tätä keväällä päätettyä opiskelijoiden siirtoa takaisin opintotuen asumislisälle, eli tämä ei todella ollut tuossa arvioinnissa vielä mukana.

Puhemies! Koska opintotuen asumislisän myöntäminen opintorahan tavoin perustuu opintosuorituksiin, jää valtava määrä opiskelijoita ilman asumistukea kesällä. Jos opiskelija ei pysty tekemään opintoja kesällä tai onnistuu saamaan kesätyötä, jää opiskelijalle ainoaksi vaihtoehdoksi hakea toimeentulotukea. Opintolaina, oli opiskelija sitten nostanut sitä tai ei, huomioidaan kuitenkin tulona toimeentulotukea hakiessa, vaikka opiskelija ei pystyisi kesällä edistämään opintojaan. Tämä syventää opiskelijan velkakuoppaa.

Lisäksi samalla kun nuorten mielenterveysongelmat ovat yleisempiä kuin koskaan, lisää hallitus opiskelijoiden huolia ja taakkaa heikentämällä toimeentuloa sekä lisäämällä velkaantumista ja työntekoa. Tämä hallituksen uudistus myös tekee opiskelijan palautumisen kesällä lähes mahdottomaksi. Eikö hallituksen mielestä opiskelija ole oikeutettu minikäänlaiseen lomaan ja palautumiseen? Opiskelijoiden jaksamista ja opintojen etenemistä tulee myös heikentämään kasvava työnteko opintojen ohella. Hyvinvoiva ja levännyt opiskelija menestyy ja etenee opinnoissa kuitenkin parhaiten.

Asumistuen heikentyessä entisestään opiskelijoiden ainoaksi vaihtoehdoksi tulee jäämään työntöön tai velkaantumisen lisääminen. Talouden heikko tilanne ja kasvava työttömyys tulevat varmasti vaikuttamaan myös opiskelijoiden mahdollisuuksiin päästä töihin tai lisätä työtuntejaan, joten monelle jää ainoaksi vaihtoehdoksi lisävelkaantuminen. Velkaantuneen valtiontalouden jättämisestä nuorille huolissaan oleva hallitus ei kuitenkaan tunnu olevan huolissaan meidän nuorten velkaantumisesta vaan tietoisesti lisää sitä.

Puhemies! Edullisemman vuokratason asuntoon muuttaminen ei tule olemaan läheskään kaikille mahdollista edullisten opiskelija-asuntojen puutteen vuoksi. Viime vuosina merkittävä määrä niin sanotuista soluasunnoista on muutettu yksiöiksi, ja edullisista asunnoista on pulaa jo valmiiksi kasvukeskuksissa. Loppukesästä tänä vuonna saimme jo lukea

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

uutisia Lappeenrannasta, jossa opiskelijoille jouduttiin järjestämään tilapäismajoitusta yli 700 opiskelijan odottaessa asuntoa. Samalla hallitus on käytännössä ajamassa alas erityisryhmien asuntojen investointiavustuksia leikkaamalla ensin tämän vuoden avustuksen puoleen viime vuoden tasolta, 120 miljoonasta eurosta 63 miljoonaan euroon, ja ensi vuonna vain 15 miljoonaan euroon. Investointiavustus on auttanut pitämään opiskelija-asuntojen vuokrat kohtuullisina. Leikkaus tulee jäädyttämään opiskelija-asuntohankkeita useiksi vuosiksi, sillä 15 miljoonan myöntövaltuus riittää hädin tuskin vammaisten ja asunnottomien hankkeisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

15.41 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia ja yleisestä asumistuesta annettua lakia. Kyseisten esitysten mukaan asumislisään olisivat oikeutettuja opiskelijat, jotka asuvat vuokra- tai asumisoikeusasunnossa. Hallituksen päätös siirtää opiskelijat pois yleiseltä asumistueltä ja palauttaa heidät opintotuen asumislisälle on suoranainen pettymys. Se on leikkaus opiskelijoiden toimeentuloon. Tämä esitys siirtää noin 208 500 opintotuen saajaa yleisestä asumistuesta asumislisän piiriin. Siirtyminen asumislisän piiriin heikentää opiskelijoiden toimeentuloa merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen päätösten seurauksena esimerkiksi yksin asuvan opiskelijan etuudet voivat laskea jopa 233 euroa opiskelukuukautta kohden vuonna 2027 verrattuna vuoteen 2023, kun huomioimme asumislisälle siirron lisäksi opintorahan indeksijäädyytyksen sekä opintolainan takauksen nostosta aiheutuvat korkokulut.

Opintotuen asumislisä on sidoksissa opintosuorituksiin, kun taas yleinen asumistuki on ollut ympärivuotinen. Opiskelijoiden siirto opintotuen asumislisälle leikkaa vuosittain opiskelijoiden tuloista näin ollen jopa 2 065 euroa. Jos opiskelija ei myöskään saa töitä tai pysty opiskelemaan, ainoa vaihtoehto opiskelijalla on hakea perustoimeentulotukea. Kuitenkin opintolaina, nostettu tai nostamaton, huomioidaan tulona toimeentulotukea hakies, vaikka opiskelija ei pystyisi kesällä edistämään opintojaan. Tämä siis syventää opiskelijan velkakuoppaa entisestään.

Asiantuntija-arvioiden mukaan valmistuvan korkeakouluopiskelijan velka on keskimäärin 40 000 euroa. Arvoisa puhemies, se on paljon. Sellaisessa tilanteessa tulevaisuuden suunnittelu on talouden kannalta haastavaa, eikä sitä kannattaisi sivuuttaa myöskään perheellistymisestä keskusteltaessa. On myös huomioitava, että uudistuksen seurauksena asumistuen tason aleneminen kohdistuu erityisen rankasti opiskelijoihin, jotka asuvat suurissa kaupungeissa, joissa vuokrataso on korkea. Esimerkiksi Helsingissä asuvalle opiskelijalle se voi tarkoittaa jopa 44 prosentin leikkausta. Tämä on tosissaan valtava isku opiskelijan jo nyt pienelle toimeentulolle.

Arvoisa puhemies! Erityisen ongelmalliseksi tämä esitys muodostuu kesäkuukausien osalta, jolloin asumislisää ei tosiaan tämän hallituksen lakiesityksen seurauksena maksettaisi. Opiskelijoille kesäaika on jo entuudestaan haastavaa, koska silloin opiskelijoilla ei ole varmuutta kesätöistä tai muista tuloista.

Opiskelijajärjestöt ovat tuoneet esille myös kohtuuhintaisten asuntojen niukkuuden, mikä on keskeinen tekijä suurissa kaupungeissa. Jos opiskelijoilta odotetaan, että he löytävät halvempia asuntoja, tämä vaatisi hallitukselta samanaikaisesti aktiivisia toimenpiteitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

kohtuuhintaisten asuntojen lisäämiseksi, mikä ei tällä hetkellä näytä olevan kuitenkaan tavoitteena.

Puhemies! Jos todella haluamme, että koulutus on tasa-arvoista ja kaikkien ulottuvilla, meidän tulee huolehtia siitä, että opiskelijoilla on riittävät taloudelliset edellytykset, minkä avulla he voivat keskittyä opintoihinsa täysipainoisesti ja valmistua tavoiteaikataulussa.

Lausunnon antajista suurin osa ei kannattanut esitystä tai esitti sen muuttamista, ja myös SDP vastustaa opiskelijoiden siirtämistä yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

15.45 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Ei ole varmaankaan sellaista viikkoa tai edes päivää, että Suomessa ja tässä salissa me emme olisi huolissamme osaamisesta ja kasvusta. Me tiedämme kaikki, että Suomen koulutustaso ei ole noussut enää viime vuosina vaan on päinvastoin laskenut. Olemme jääneet jälkeen monista verrokkimaista korkeakoulutettujen määrässä. Senkin me tiedämme, että kasvun eväissä nimenomaan korkeakoulutus ja tki-panostukset ovat olleet ja ovat edelleen varmin avaimemme onneen.

Tästä kaikesta voisi helposti päätyä siihen lopputulokseen, että Suomen kannattaa panostaa siihen, että meillä on paljon opiskelijoita ja että opiskelijamme opiskelevat ja valmistuvat ja siirtyvät osaavina työelämään. Valitettavasti tämä ei vaikuta olevan Orpon hallituksen johtopäätös. Hallituksen lääke laskeneeseen koulutusasteeseen on heikentää opiskelijoiden tilannetta ja vaikeuttaa opiskelua ja valmistumista.

Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssä oleva hallituksen esitys heikentäisi opiskelijoiden asumisen tukea merkittävästi. Lasku jo valmiiksi hyvin tiukkaan toimeentuloon olisi 170 euroa. Sen lisäksi, että asumisen leikkaus on merkittävä, sitä rajataan myös ajallisesti siten, että kesällä tukea ei saisi lähtökohtaisesti. Tätä perustellaan sillä, että säästetään valtion menoja. Säästetäänkö nyt ihan oikeasti oikeasta paikasta, kun säästetään tulevaisuuden osaajista? Hallituksen vastaus tähän on, että tämä ei estä kenenkään valmistumista. No, se kertoo vain siitä, että tässä ehkä unohtuu jotkut tosiasiat. On nimittäin fakta, että keskeisiä syitä opintojen viivästymiseen ovat toimeentulon ongelmat sekä esimerkiksi mielenterveyden ongelmat, jotka myös luonnollisesti linkittyvät toisiinsa.

Hallitus perustelee tätä muutosta myös sillä, että te haluatte kannustaa opiskelijoita asumaan halvemmin opiskelija-asunnoissa ja yhteisöasumisessa, mutta opiskelija-asunnoista on huutava pula, eikä sanomalla näin asunnoiksi vain muututa tai pienempää asuntoa omiin tarpeisiin löydy. Tätä pulaa hallitus toisessa ministeriössä koko ajan pahentaa vaikeuttamalla opiskelija-asumisen rakentamista leikkaamalla todella rajusti opiskelija-asuntojen investointiavustuksia niin paljon, että ensi vuonna arvioiden mukaan ei tule käynnistymään tästä syystä yhtäkään opiskelija-asuntorakennusta. Lukuisat opiskelija-asuntojen rakennusprojektit ovat olleet jäissä eri puolella Suomea, ja tämä opiskelija-asuntopula koskettaakin koko Suomea, kaikkia korkeakoulukaupunkeja.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen politiikka edustaa myös sellaista poukkoilevuutta, jollaista politiikassa ei toivoisi nähtävän. Opiskelijoiden siirto asumistuen piirin tapahtui Sipilän hallituksen kaudella, jolloin kokoomus oli hallituksessa. Tuon päätöksen voimaantulosta on noin seitsemän vuotta, ja nyt te haluatte siirtyä takaisin malliin, jota te olitte muutama vuosi sitten kumoamassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

Arvoisa puhemies! Jos me haluamme saada koulutustason nousuun, meidän täytyy tukea opiskelijoita, ei heikentää heidän tilannettaan. Tämän nyt esitetyn leikkauksen perumisen lisäksi tarvittaisiin korotus opintorahaan, jotta opiskelu olisi aidosti mahdollista kaikenlaisista taustoista tuleville suomalaisille ja se mahdollistaisi täysipainoisen opiskelun. Opintojen rahoittamisen lainapainotteisuutta pitäisi mielestäni vähentää, ei kasvattaa, kuten nyt hallitus tekee.

Viimeiseksi haluan vielä kysyä ministeriltä ja arvon hallitukselta, että kun te perustelette lainapainotteisuutta opiskelun yksilölle koituville hyödyille, niin kyllähän me kaikki täällä kai tiedämme sen, että kaikkien kohdalla opiskelu ei johda korkeisiin tuloihin, vaikka se voi johtaa kenties moneen hyvään vakituiseen työpaikkaan. Mutta eivät kaikki korkeasti koulutetut, esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajat tai vaikkapa sairaanhoitajat, pääse kiinni niin suurin rahoihin, että olisi luottoa ottaa itselleen kymmenien tuhansien eurojen lainat opiskeluaikana.

Pidänkin surullisena ja Suomen tulevaisuuden kannalta vähän lohduttomana, miten vähän hallitus arvostaa opiskelijoita. Tällä politiikalla heikennetään Suomen kestäväen talouskasvun edellytyksiä, ja se johtaa meidät syvenevän kurjistumisen kierteeseen, jossa osaa-mistaso ei nouse eikä nuorten huoli kuulu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.50 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo siirtää opiskelijat yleisestä asumistuesta takaisin opintotuen asumislisän piiriin. Tämä on radikaali leikkaus opiskelijoiden toimeentuloon. Hallituksen esityksessäkin sanotaan, että lausunnonantajista suurin osa ei kannattanut esitystä tai esitti sen muuttamista.

Muutos heikentää merkittävästi opiskelijoiden taloudellista tilannetta romuttamalla opiskeluaikaista asumisen tukea. Asumistuen heikentäminen lisää opiskelijoiden työssäkäyntiä, mikä vie aikaa pois opiskelulta. Tämä pidentää opiskeluaikoja, uhkaa lisätä opintojen keskeyttämistä, sekä jo nyt hälyttävän yleinen opiskelijoiden uupuminen vain lisääntyy.

Opiskelijoiden asumisen tuen heikentäminen kasvattaa myös entisestään korkeakouluopiskelijoiden perhetaustan merkitystä ja heikentää koulutusmahdollisuuksien yhdenvertaisuutta. Pienituloisimmista taustoista tulevat kärsivät heikennyksestä eniten, sillä taloudellisten tukiverkkojen merkitys opiskeluajan talouden turvaamisessa kasvaa. Myös opintolainan ottaminen on erilainen riski erilaisista taloudellisista taustoista tuleville. Hallituksen politiikassa opiskelijoita ohjataan yhä vahvemmin rahoittamaan nyt välttämättömiä elinkustannuksia, kuten asumista, lainalla.

Arvoisa puhemies! Kaksi vaalikautta sitten tehtiin opiskelijoiden toimeentuloon merkittävä uudistus ja muistan sen hyvin, koska olin silloin töissä järjestössä, joka ajaa vuokraisten asioita ja olin mukana Kelan asumistuen asiakasraadissa. Opiskelijathan olivat pitkään toivoneet uudistusta, ja opiskelijajärjestöt kampanjoivat tämän uudistuksen puolesta, ja opiskelijat siirrettiin opiskelijoiden omalta opintotuen asumislisältä yleisen asumistuen piiriin vuonna 2017. Muutos oli hyvin perusteltu opiskelijoiden toimeentulon parantamiseksi. Opiskelijoiden toimeentulo oli ja on surkealla tasolla, mutta näin tilanne tuolloin helppottui.

Muutos oli perusteltu myös yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Opiskelijoiden asumislisähän oli merkittävästi yleistä asumistukea niukempi — miksi juuri opiskelija olisi oikeu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

tettu pienempään asumiseltuuteen kuin muut? Muutos oli perusteltu lisäksi sosiaaliturvan yhdenmukaistamisen näkökulmasta. Opiskelijoiden kytkeytyminen yleisen asumistuen kautta yleiseen sosiaaliturvajärjestelmään oli tervetullut uudistus yhä edelleen valitettavan sirpaleisessa järjestelmässämme.

Opiskelijoiden siirtäminen asumislisältä yleisen asumistuen piiriin oli siis opiskelijajärjestöjen pitkäaikainen toive, ja tämä muutos mahdollisti monille opiskelijoille asumisen hieman aiempaa tilavammin ja hieman aiempaa rauhallisemmin, mikä helpotti monen opiskelijan opiskelua ja elämää. Soluasunto ei ollut opiskelijoille enää välttämätön pakkorako. Opiskelijan ei myöskään enää tarvinnut yhtä usein tukeutua viimesijaiseen tukeen eli toimeentulotukeen. Toimeentulotuki ei ole tarkoituksenmukainen tuki opiskelijalle. Jo pelkästään sen byrokratiasta vapautuminen antoi monelle opiskelijalle enemmän aikaa opiskeluun.

Tämän merkittävän parannuksen opiskelijoiden elämään teki silloisen pääministerin Juha Sipilän hallitus. Päätöstä olivat siis tekemässä nykyiset hallituspuolueet, kokoomus ja perussuomalaiset, siinä hallituksessa. Tässä hetkessä se näyttää uskomattomalta. Nyt te olette nimittäin päättäneet perua oman, kerrankin oikein hyvän päätöksenne. Veivaatte opiskelijoita nyt epätoivoisesti tuelta toiselle säästöjen toivossa. Ei näin pitäisi opiskelijoita kohdella ja heidän tukeaan romuttaa. Olette siirtämässä heidät takaisin opintotuen asumislisän piiriin, ja näin käännätte kelloja taaksepäin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys, jos se hyväksytään, tulee lisäämään toimeentulotuen tarvetta. Se tulee lisäämään myös opiskelijoiden ylivelkaantumista, ja se tulee lisäämään sosiaaliturvajärjestelmän hajaannusta. Vuonna 2017, kun opiskelijat siirrettiin yleisen asumistuen piiriin, toimeentulotukimenot vähenivät 44 miljoonalla eurolla. Nyt hallitus on arvioinut, että tämän päätöksen perumisesta seuraisi vain noin 6,5 miljoonan euron toimeentulotukimenojen kasvu, joten on aika suuri ero näiden lukujen välillä.

On perusteltua epäillä, kuten opiskelijajärjestöt ovat tuoneet esille, seuraako tästä vevaamisesta sellaisia säästöjä, joita hallitus nyt odottaa. Se, mikä on kuitenkin varmaa, on se, että asumislisälle siirtäminen heikentää opiskelijan toimeentuloa paikkakunnasta riippuen 100:sta melkein 200 euroon kuukaudessa. Tämä heikennys on historiallinen. Ja tämä ei toki ole ainoa leikkaus opiskelijoiden elämään tällä hallituskaudella. Lisäksi mukaan pitää laskea opintorahan indeksin jäädytys ja muutokset opintolainan korkokuluihin, jolloin kokonaispotti kasvaa opiskelijalle pahimmillaan selvästi yli 200 euron tappioksi kuukaudessa.

Arvoisa puhemies! Välitön seuraus hallituksen esityksestä, jos se hyväksytään, on se, että monen opiskelijan on muutettava. Varaa nykyiseen vuokratämppään ei monella sen jälkeen enää ole. Mutta entäs jos asuukin jo kaupungin halvimmassa vuokratämpässä — mihin sitten muuttaa? Mihin hallitus ajattelee, että opiskelijan varat riittävät? Niihin soluasuntoihinko, joita ei enää ole? Soluasuntojen määrä on aiempaan verrattuna minimaalinen, koska aiemmin rakennettuja soluasuntoja muutettiin viime vuosina epäsuosion vuoksi isommiksi asunnoiksi eikä uusia rakennettu. Paluuta vanhaan ei ole, ja hallitus, joka lakauttaa ARAn ja Valtion asuntorahaston, ei selvästikään ole enää kiinnostunut erityisryhmien asuntotuotannosta tai muutoinkaan sosiaalisesta asuntotuotannosta. Mihin nämä opiskelijat siis muuttavat, arvoisa hallitus, tämän teidän muutoksenne jälkeen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vastauspuheenvuoro, ministeri Bergqvist, noin kolmisen minuuttia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

15.57 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Arvoisa puhemies! Kiitos kommenteista näihin asioihin. Muutama kommentti vielä ennen kuin minä menen tähän yleiseen keskusteluun.

Siis se, kun tässä on mainittu monta kertaa nyt, miten paljosta opiskelija jää paitsi, riippuu tietysti tosi paljon siitä, millaisia valintoja opiskelija tekee. Jos hän jää sinne samaan asuntoon, niin toki on näin, että sitten voi olla, että hän menettää. Voi myös olla, että hän saa lisää, koska voi olla, että hän ei tähän asti ole edes saanut mitään. Se perustuu siihen, että mitään ei tapahdu, siihen hänen asumismuotoonsa ei tule muutoksia. Se on yksi asia. Todennäköisesti aika monet tulevat tekemään muutoksia tähän nyt, kun tämä astuu voimaan.

Sitten on myös tämä arvio, mikä SDP:ssä tehtiin aikaisemmin keväällä ja mihin esimerkiksi Eloranta viittasi. Siihen ei ollut laskettu mukaan myöskään lainaosuutta. Ja jos lasketaan se mukaan tähän, niin sitten se ei näytä ihan samalla tavalla.

Edustaja Pitko nosti esiin myös nämä lainat ja sen, miten se suhteutuu siihen, mitä sitten opiskellaan, ja siihen, että sitten kun valmistutaan, niin onko mahdollisuuksia ylipäättänsä maksaa takaisin. Tämä on erittäin tärkeä kysymys, ja tämä otetaan mukaan myös siihen kokonaisuudistukseen, mikä tällä hetkellä on jo käynnistetty. Se on käynnissä, ja tammikuussa palataan tähän. Tähän liittyy siis tosi paljon erilaisia asioita liittyen opintotukijärjestelmään, ja niitä käydään sitten tarkemmin läpi.

Mutta syy siihen, minkä takia me tehdään tämä muutos nyt, on tietysti se, että olemme huomanneet, kun on tehty selvityksiä, että asumistukimenot ovat kasvaneet voimakkaasti. Sen takia meidän oli myös pakko tehdä tässä jotain, koska se suunta oli aika iso. Ja järkyttävällä tavalla tämä asumistukimuoto, yleinen asumistukimuoto, opiskelijoille tarkoitti sitä, että yhä enemmän opiskelijoita asuu ja siirtyy omaan asuntoon. Siis he asuvat yksin siellä. Aikaisemmin noin 40 prosenttia opiskelijoista asui yksinössä, nyt se on jopa yli 60 prosenttia, niin että se muutos on tosi, tosi iso. Tämä yleinen asumistukimuoto sopii aika huonosti monille opiskelijoille — ja tästä on tullut myös tosi paljon palautetta — koska se perustuu siihen ruokakuntamalliin. Se on ongelmallinen, kun puhutaan opiskelijoista. Se tarkoittaa myös sitä, että jos puoliso tai kämpppäkaveri käy töissä, niin se toinen ei saa yhtään mitään. Ei voida katsoa, että se olisi tasa-arvoista.

Sitten puhutaan myös tuloajoista. Se on tosi ikävää, koska on pystytty nostamaan opintotukirajoja huomattavasti. Se on erinomainen asia. Mutta jos opiskelija nostaa asumistukea, niin sitten tulee heti semmoinen raja, että se on 780 euroa per kuukausi. Se tarkoittaa sitä, että se raja tulee aika nopeasti vastaan erityisesti kesällä. Se tarkoittaa myös sitä, että valintoja ei ole kauheasti opiskelijoille siinä mielessä. Kesällä esimerkiksi aika monet tekevät sitten sen valinnan, että eivät tee kokopäiväistä työtä vaan vain osa-aikaista. Onhan se vähän hassua, jos meidän järjestelmässä on semmoinen vika, että ei voida tehdä töitä. Siis senhän pitäisi aina olla kannustavaa. Pitäisi aina olla parempi käydä töissä kuin että ei käy töissä. Mutta jos meillä on semmoisia rajoja, mitä tulee vastaan hyvin nopeasti, niin se tarkoittaa sitä, että opiskelijat eivät pysty tekemään töitä. Se tarkoittaa sitä, että ei ole tuloja. Se tarkoittaa sitä, että he joutuvat nostamaan enemmän lainaa sen sijaan, että he pystyisivät olemaan töissä paremmin.

Joten tässä on myös paljon hyviä puolia. Minä ymmärrän, että tämä aiheuttaa huolia monille opiskelijoille, mutta tässä on myös hyviä juttuja. Toivottavasti sitten, kun meillä on myös se kokonaisuudistus tulossa, voidaan tehdä muutoksia esimerkiksi myös siihen, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

tällä hetkellä alaikäiset joutuvat nostamaan lainoja sen takia, että pystyvät suorittamaan op-pivelvollisuutensa. Tämä on myös asia, mitä on sitten syytä muuttaa tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. — Aa, täällä vielä jatkuukin, anteeksi. Sitten vielä jatketaan puhujalista. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

16.03 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen vahtivuorolla on alkanut valitettavasti tuntua yhä enemmän siltä, että opiskeluajan pitäisi olla elämänvaiheena jonkinlainen kärsimyksen via dolorosa. Kuitenkaan väheksyvä tai ilkkuva ilmapiiri opiskelijoiden ympärillä ei ole kunniaksi kenellekään, ei kenellekään meille tässä salissakaan. Aivan samalla tavalla kuin kaikilla muillakin ihmisillä Suomessa, kuten työtömillä, työntekijöillä ja yrittäjillä, myös opiskelijoilla on oikeus haaveilla paremmasta, tuoda äänensä kuuluviin ja tehdä omaa edunvalvontaa, jota myös tämän hallituksen esityksen osalta opiskelijat ovat laajasti tehneet. Ajattelen kuitenkin, etteivät säällisen toimeentulon puolesta puhuneet opiskelijat ole mitään kuuta taivaalta vaatineet, vaan ihan minimitoimeentulon turvaamista, ja valitettavasti sitä hallituksen esitys siirtää opiskelijat pois yleiseltä asumistueltä takaisin opintotuen asumislisän piiriin ei ole omiaan tekemään, päinvastoin. Etenkin yhdistettynä investointiavustusten leikkauksiin ja jo toteutettuihin sosiaaliturvaheikennyksiin tälläkin arvovalinnalla opiskelijoihin kohdistetaan vähintään kaksinkertainen isku. Opiskelija-asuntotilanne on ollut erityisen hankala jo pandemian jäljiltä, eikä opiskelijoiden taloudellinen tilanne ole sen parempi kuin ennenkään, ja silti hallitus on päättänyt viedä myös tätä esitystään eteenpäin.

Puhemies! Erityisen huolestuttavana pidän ajatusta siitä, ettei hallitus tunnu itse hahmottavan politiikkansa vaikutuksia. Toisaalta se sanoo sitoutuneensa kasvattamaan korkeakoulujen aloituspaikkoja, mikä tarkoittaa, että opiskelijoiden määrä tulee kasvamaan lähivuosina, mutta samalla hallitus laiminlyö opiskelijoiden arjen resurssit ja taloudelliset turvaverkot. Hallitus sanoo haluavansa opiskelijoiden asuvan enemmän yhteisöllisesti, siellä kimppakämpissä yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa, mutta samalla leikkaa lähes nolliin juuri sen erityisryhmien investointiavustuksen, jolla myös näitä opiskelijoiden yhteisöllisen asumisen hankkeita on voitu toteuttaa. Hallitushan on linjannut, että puolet tästä investointivaltuudesta ja investointiavustuksesta erityisryhmille tulisi käyttää vammaisten asumiseen. Minä en ole lainkaan eri mieltä siitä, etteikö siihen olisi tarvetta käyttää varoja, mutta samaan aikaan on hyvä ymmärtää, että kun kohdistetaan vammaisten asumiseen rahoja, niitä ei jää ikäihmisille eikä niitä jää opiskelijoille, eli ei sinne opiskelija-asumisen hankkeisiin.

Puhemies! Viime vuosina nuorten hyvinvointi ja jaksaminen on ollut yksi keskeisimmistä politiikan puheenaiheista. Samalla kaikki varmasti täälläkin tiedämme, että toimeentulon matala taso heikentää juuri heidän mahdollisuuksiaan paitsi voida paremmin myös keskittyä kokopäiväiseen opiskeluun sekä valmistua ajallaan. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen 21 mukaan joka kolmas — siis joka kolmas — korkeakouluopiskelija kärsii ahdistus- ja masennusoireilusta. Yksi suurimmista syistä tämän trendin takana on nimenomaan, jälleen kerran, taloudellinen tilanne, jota opiskelijat pyrkivät kompensoimaan työntekeä lisäämällä. Hallituksen tavoite on, että vuonna 2030 vähintään 50 prosenttia nuorista aikuisista suorittaisi korkeakoulututkimuksen, ja voin teille luvata, että mikäli opiskelijakentältä kuuluu yhä enemmän huolestunutta viestiä siitä, onko heillä taloudellisesti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

mahdollisuuksia tai haluavatko opiskelijat ja nuoret ylipäättään asettaa itseään sellaiseen tilanteeseen, jossa kohtuuttomasti oman hyvinvoinnin kustannuksella joutuu tekemään täysipäiväisen opiskelun rinnalla myös täysipäiväisesti työtä, meillä ei varmasti ole niitä nuoria, jotka haluavat tällaisen valinnan tehdä.

Puhemies! Opiskelijoiden asumisen ja toimeentulon heikennykset ovat siis paitsi opiskelijoille itselleen usein äärettömän haitallisia ja kohtuuttomia tilanteita myös aika vaarallisella tavalla koko yhteiskunnan kannattamia koulutuspoliittisia tavoitteita vastaan sotivia heikennyksiä. Aidosti ja oikeasti pelkään kyllä sellaista tulevaisuuskuvaavaa, jossa tällä hetkellä harjoitetulla politiikalla ajaututaan tilanteeseen, että työelämään tulee astumaan entistä vähemmän, yhä velkaantuneempia ja yhä uupuneempia vastavalmistuneita osajia, joita nimenomaan tämä yhteiskunta kipeästi tarvitsisi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Virta.

16.08 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! Ei valitettavasti ole ensimmäinen kerta, kun Orpon hallitus tuo tähän saliin esityksiä, jotka kohdentuvat opiskelijoihin ja jotka ovat leikkauksia opiskelijoilta. Itse pelkään, että Suomi ajautuu näiden leikkausten mutta myös niiden monien muiden lyhytnäköisten leikkausten, vaikkapa lapsiperheiltä, myötä siihen tilanteeseen, että täällä on sitten mahdollisuus opiskella ja korkeasti kouluttautua lähinnä heillä, joiden vanhemmilla on valmiiksi rahaa tukea nuortensa opiskelua — mikä on toki hienoa, mutta koska kaikilla ei ole, niin me olemme olleet maa, joka on halunnut varmistaa, että kenestä tahansa voi tulla mitä tahansa, riippumatta siitä, minkälaiseen perheeseen tai tilanteeseen sattuu syntymään. Hallitus on aikaisemmin jo jäädyttänyt opintotuen indeksit, heikentänyt asumistukea ja leikannut opiskelija-asuntojen rakentamisesta, ja nyt hallitus esittää siirrettäväksi opiskelijat pois yleiseltä asumistuelta, hakien 57 miljoonan euron säästöjä. Se on jälleen leikkaus. Ennemminkin oltaisiin voitu kehittää järjestelmää, jos siinä on ongelmia, niin että se toimii paremmin, mutta on rehellistä myös sanoa, että tämä on yksinkertaisesti leikkaus. Leikkauksiakin tarvitaan, mutta hämmentävää on, miksi ne osuvat järjestelmällisesti samoihin ihmisryhmiin ja samoihin väestöryhmiin.

Opiskelijoilta ja koulutuksesta leikkaaminen on hölmöä myös siinä mielessä, että jos jollakin pieni maa nousee, niin se nousee korkealla osaamisella ja sitä kautta syntyvällä menestymisellä. Mielestäni nämä toimet eivät vie siihen suuntaan — nyt pahimmillaan tehdään joillekin mahdottomaksi opiskeleminen. En ymmärrä, miten yhtälö toimii: jos samaan aikaan heikennetään systemaattisesti opiskelijoiden toimeentuloa ja leikataan investointiavustuksia, joilla on voitu rakentaa niitä kohtuuhintaisia opiskelija-asuntoja, joita ei nytkään ole tarpeeksi, niin mistä löytyvät kaikille opiskelijoille asunnot? En ihan aidosti ole ymmärtänyt sitä vastausta tähän. Ei ole kestävä, että meillä on opiskelijoita tuolla jonnottamassa patjamajoitukseen.

Meidän pitäisi varmistaa, että opiskelun edellytykset ovat kohdillaan, ja kyllä, toiset voivat tehdä ja kykenevät tekemään työtä, ja se on hieno asia. Itse olen tehnyt silloin aikoinani ihan koko-aikaista työtä opintojen ohessa tiettyjen olosuhteiden pakosta, eikä se kyllä ollut kovin kannattavaa olla päivät kiinni opettajaopinnoissa yliopistolla ja yöt valvoa lastensuojelun yövuoroissa. Siitä maksoin myös aika kovan hinnan itse uupumuksen kautta, ja pelkään tämän olevan aika monen nuoren kohtalo tätä menoa. Me emme halua uuvuttaa nuoria ennen kuin he edes pääsevät työelämään. Meillä on myös paljon eri-ikäisiä opiske-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

lijoita, joiden tarvitsee kyetä päivittämään osaamistaan, ja tätä polkua tehdään tällä hetkellä hyvin hankalaksi.

Opiskelijat itse sanovat, että he haluavat hakea ratkaisuja, he haluavat löytää sellaista tietä, he ymmärtävät talouden tasapainotuksen tarpeen ja he haluavat olla osa sitä Suomen menestyksen tarinaa, ja siksi on ehkä sääli, että kun he vaikka täällä Eduskuntatalon edessä käyvät tuomassa terveisiä opiskelijajärjestöjen toimesta, siellä ei kuulemma juuri hallituspuolueiden edustajia ole näkynyt viestiä vastaanottamassa.

Eli vetoan, että hallitus nyt vielä kerran miettisi, löytyisikö niitä säästökohteita kuitenkin jostain muualta. Me olemme niitä esittäneet. Tarttukaa vaikka nyt vihdoin niihin ympäristölle ja taloudelle haitallisiin, tuottavuuden kehitystä jarruttaviin tukiin ja säästääkö opiskelijat ja panostakaa koulutukseen, niin kyllä se Suomi sieltä pikkuhiljaa nousee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ehditään ottaa vielä yksi. Edustaja Viitala.

16.11 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Tämä muutos on selkeä leikkaus opiskelijoiden toimeentuloon, ja se tulee näkymään erityisesti niiden nuorten arjessa, jotka jo nyt kamppailevat toimeentulonsa kanssa.

Hallituksen tavoitteena on saada aikaan säästöjä, mutta millä hinnalla? Yksin asuvan opiskelijan asumistuki voi leikkaantua jopa yli 2 000 eurolla vuodessa. Tämä ei ole mikään vähäinen summa, ja se tulee konkreettisesti vaikuttamaan siihen, kuinka monella nuorella on varaa keskittyä täysipäiväisesti ja täysipainoisesti opiskeluihinsa ilman jatkuvaa huolta toimeentulosta. Opiskelu on kuitenkin opiskelijan työtä.

Kyse ei ole mistään pienistä summista. Opiskelijoilta viedään kesän ajaksi asumistuki, jolloin heidän on turvauduttava toimeentulotukeen, jos työtä ei löydy. Tämä epävarmuus ei ainoastaan heikennä opiskelijoiden taloudellista asemaa vaan myös heidän henkistä jaksamistaan. Me kaikki tiedämme sen, että opiskelijoiden tulee pystyä keskittymään opintoihinsa, jotta valmistuminen tapahtuu ajallaan ja he pääsisivät siirtymään työelämään, mutta nyt heidän mahdollisuuksiaan opiskella päätoimisesti heikennetään lisäämällä painetta työntekoon ja lainanottoon. Hallitus on vedonnut siihen, että muutos olisi oikeudenmukainen ja säästäisi rahaa, mutta nämä säästöt tulevat opiskelijoiden kukkaroista, ja lopulta toimeentulotuen menot vain kasvavat. Meidän tulee rakentaa yhteiskuntaa, jossa opiskelijoilla on aidosti mahdollisuus opiskella päätoimisesti ja valmistua ilman ylivoimaista taloudellista taakkaa.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys syventää opiskelijoiden taloudellista ahdinkoa, ja opiskelijat ansaitsevat parempaa. Meidän tehtävämme on rakentaa yhteiskuntaa, jossa nuorilla on mahdollisuus onnistua, ei epäonnistua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Näyttää siltä, että vieläkin ehditään yksi, edustaja Gebhard. Sitten mennään seuraavaan asiaan.

16.13 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on leikkaus opiskelijoiden toimeentuloon. Se heikentää ihmisten mahdollisuuksia opiskella täysipäiväisesti ja keskittyä opintoihin, mutta ennen kaikkea tämä esitys on yksi räikeimmistä esimerkeistä siitä, miten vaalilupauksia petetään. Nimittäin ennen eduskuntavaaleja pääministeri Orpo kirjoitti kokoomusopiskelijoiden ja -nuorten puheenjohtajien kanssa tehdyssä blogitekstissään esi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

merkiksi seuraavaa: ”Asumisen kustannukset ovat merkittävä osa opiskelijan arjen kuluja. Kokoomus ei ole poistamassa opiskelijoiden asumisen tukea eikä siirtämässä opiskelijoita pois asumistuen piiristä. Päinvastoin opiskelijoiden toimeentulo on otettava huomioon asumistukea kehitettäessä.” Jokainen voi varmasti arvioida, kuinka tämä pääministeri Petteri Orpon ennen vaaleja tekemä kirjoitus on toteutunut hallituksen politiikassa.

Tämä käsittelyssä oleva esitys noudattaa samaa kaavaa siitä, kuinka hallituksen leikkauksista kärsivät nimenomaisesti he, joilla on muutenkin paljon haasteita tai pienet tulot. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön vaikutusarvioinnissa, joka koski hallituksen leikkauksia ihmisten toimeentuloon, tunnistettiin opiskelijat yhdeksi kaikista raskaimpien leikkausten kohteeksi joutuvaksi ihmisryhmäksi. Kyllä, hallitus on nyt opiskelijoille selityksen velkaa, miksi juuri heiltä leikataan, heiltä, joilla on muutenkin vaikeuksia toimeentulon riittävyyden kanssa. Opiskelijalle nämä leikkaukset ovat massiivisia, ja jo valmiiksi pienistä tuloista voi menettää jopa kolmasosan.

Minusta meidän pitäisi pysähtyä hetkeksi miettimään, millaisia asioita me yhteiskunnassa opiskelijoilta vaadimme. Usein puhutaan siitä, että opiskelijoiden pitäisi valmistua tavoiteajassa. Juuri tätä tavoitetta me aivan itse heikennämme, tai hallitus nyt heikentää, tekemällä kokoaikaisen opiskelun mahdottomaksi.

Lisäksi haluan muistuttaa, että isolle osalle opiskelijoista ei löydy sellaista halvempaa asuntoa, johon hallituspuolueet haluavat ihmisen muuttavan. Hallituksen pitäisi ymmärtää, että se ei ole millään tavalla kestävä ratkaisu, jos nuoret aikuiset aloittavat työuransa jo valmiiksi uupuneina, kun eivät ole voineet rauhassa keskittyä opiskeluun.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten keskustelu ja asian käsittely... — Jaha, ministeri Bergqvist.

16.16 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Arvoisa puhemies! On tärkeää muistaa, että tämä nykyinen malli antaa aika vähän mahdollisuuksia opiskelijoille vaikuttaa niihin asumismenoihin. Se antaa myös aika huonot mahdollisuudet tehdä töitä, ja sen takia on tosi tärkeää, että tehdään sentyyppisiä muutoksia, jotka ovat opiskelijoille hyviä, mikä tarkoittaa sitä, että pääsee töihin, voi tehdä enemmän töitä. Tämä ajattelu, että työnteko olisi jotenkin huono juttu, on vähän hassu. Se ei ole huono juttu, se on hyvä juttu. Se, että pääsee jo opiskelujen aikana työelämään, antaa tosi paljon opiskelijoille, pystyy verkostoitumaan jo hyvin aikaisessa vaiheessa, ja se antaa tosi paljon myös kokemuksia siitä, mistä työelämässä on kyse, koska siellä ne opiskelijat tulevat olemaan sitten tulevaisuudessa. Joten sen takia on tosi tärkeää, että kannustetaan sentyyppisiä muutoksia ja viedään niitä siihen suuntaan, että opiskelijoilla on mahdollisuuksia tutustua paremmin työelämään, koska siellä ne tulevat sitten olemaan tulevaisuudessakin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Täällä eräs edustaja kysyi, kuinka kauan tässä oli tarkoitus olla. Tämä oli aikarajoitettu 45 minuuttiin. Tästä syystä etenemme nyt eteenpäin.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.17.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.08.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä istunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu, ja ensimmäisen puheenvuoron käyttää tällä erää edustaja Sillanpää. Olkaa hyvä.

21.09 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

Opiskelijat siirtyivät yleisen asumistuen piiriin elokuussa 2017. Valtiontalouden tutkimuskeskuksen mukaan korkeakouluopiskelijoiden yksin asuminen yleistyi huomattavasti muutoksen jälkeen ja maksetun asumistuen määrä kasvoi merkittävästi verrattuna aiempaan, eikä sinänsä ihme. Kun asumistuen määrä oli vahvasti sidoksissa vuokran suuruuteen, se suorastaan kannusti muuttamaan omaan vuokrayksiöön kimppa-asumisen sijaan. Enkä syytä siitä opiskelijoita — hehän vain tekivät sen, minkä järjestelmä mahdollisti.

Ennen uudistusta päätoimisista korkeakouluopiskelijoista noin 40 prosenttia asui yksin, mutta vuonna 2022 luku oli jo yli 60 prosenttia. Mitä tämä sitten tarkoittaa euromäärissä? Kun opiskelijat olivat vuonna 2016 asumislisän piirissä, asumismenot olivat yhteensä 362 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 asumismenot olivat nousseet jo lähes 700 miljoonaan euroon. Onko tämä tarkoituksenmukaista, että jokaisella opiskelijalla on oma vuokrayksiö, jonka vuokran veronmaksajat rahoittavat? Kestääkö meidän julkinen talous tällaista?

Asumistuen muutoksella on myös toinen vaikutus, joka liittyy opintojen etenemiseen. Asumislisän maksaminen oli sidottu opintotukikuukausiin ja näin ollen myös kannusti osaltaan suorittamaan opintoja eteenpäin. Yleisen asumistuen maksaminen sen sijaan ei ole sidottu opintojen edistymiseen.

Kun muistelen omaa opiskeluaikaa, asuin soluasunnossa kämppiksen kanssa. Tein keksät töitä, jotta rahat riittäisivät opintojen ohella seuraavaksi vuodeksi eteenpäin. Minulla on tuosta ajasta hyviä muistoja, eikä soluasuminen ollut mikään ongelma, ja niihin aikoihin se oli opiskelijoiden kesken hyvinkin yleistä. Loppujen lopuksi opiskeluaika kestää elämän mittapuulla hyvin vähän aikaa, ja muutaman vuoden asuminen soluasunnossa ei mielestäni ole millään tavalla kohtuutonta. Ja saahan sitä edelleenkin asua yksin, jos haluaa, sitä ei ole kukaan estämässä. Silloin täytyy kuitenkin huolehtia vuokranmaksusta pitkälti itse.

Asumislisämalliin siirryttäessä opiskelijoilla olisi myös mahdollisuus työskennellä ja ansaita vapaammin tuloja kuin nykyisessä mallissa. Se, jos mikä, on vain positiivista, myös huomioiden valmistumisen jälkeisen työllistymisen.

Arvoisa puhemies! Nykypäivänä mielenterveysongelmien ja yksinäisyyden lisääntyessä erityisesti nuorten keskuudessa yhteisöllisyyden lisääminen voisi olla se, mikä auttaa mielenterveysongelmiin. Tämän hallituksen esityksen yhtenä tavoitteena on kehittää opiskelijoille vaihtoehto, joka on taloudellisesti kannustava ja suosii yhteisasumista. Asumisvaihtoehtojen ei tarvitse myöskään olla soluasunnon tai oman yksinön välillä valitsemista, vaan uudenlaista asumista.

Nykypäivänä opiskelija-asunnoiksi on rakennettu taloja, joissa on opiskelijoille omat, yksinön kaltaiset huoneet, toisin sanoen niin kuin soluyksiöt. Samassa talossa olisi monipuolisesti erilaisia yhteiskäyttötiloja, kuten suuri keittiö, olohuone ja paikka, jossa viettää aikaa muiden opiskelijoiden kanssa. Tämä asumismuoto antaa mahdollisuuden myös omaan rauhaan heille, jotka sitä tarvitsevat, mutta myös mahdollisuuden sosiaaliseen kans-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

sakäymiseen. Tämänkaltaista rakentamista kannattaa mielestäni jatkossakin edistää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lahdenperä, poissa. Edustaja Kaunistola, poissa. Edustaja Gebhard, poissa. — Edustaja Mikkonen, Krista.

21.13 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Vain hyvinvoiva opiskelija oppii ja valmistuu, ja siksi opiskelijoille tulee taata rauha opiskella mahdollistamalla täysipainoinen opiskelu. Nyt kun tällä lakiesityksellä opiskelijoiden asumistukea muutetaan, niin se tarkoittaa sitä, että opiskelijoiden tulot tulevat leikkaantumaan merkittävästi. Sen lisäksi se tarkoittaa sitä, että opiskelijoille, kun he ovat nyt voineet tietysti tuen turvin asua myös kesän samassa asunnossa, tulee tarve ja pakko kesä rahoittaa jollain muulla tavalla. Ja jos miettii vaikka tätä kesää — tiedän omista nuoristani, opiskelijoista — niin kesätöiden saanti oli hyvin hankalaa.

Samanaikaisesti kun hallitus haluaa lisätä korkeakoulutettujen nuorten määrää, nostaa osaamis- ja koulutustasoa, mikä on tärkeää, niin samanaikaisesti sitten opiskelijoiden toimeentuloa heikennetään merkittävästi. Pidän tätä vääränlaisena kehityksenä. Hallitus perustelee tätä uudistusta sillä, että opiskelijat voivat mennä töihin, kun tulorajoja samalla korotetaan, mutta opiskelijan tehtävä on kuitenkin opiskella. Samanaikaisesti myös hallitus kovasti viestii, että mahdollisimman nopeasti pitäisi valmistua. Tämähän on hyvin ristiriitainen viesti, jos sitten samanaikaisesti kuitenkin kokopäiväisen opiskelun sijaan tulisi tehdä töitä, jolla voi rahoittaa opintojaan.

Minä ajattelen itse myös, että sinänsä se, että opiskelijat asuisivat esimerkiksi soluasunnoissa tai tämänäyttöisissä yhteisöllisissä asumisessa, mitä edustaja Sillanpää tuossa kuvaili näitä erilaisia vaihtoehtoja, varmasti olisi monen opiskelijan kannalta hyvä vaihtoehto. Varsinkin sellaisille nuorille, jotka menevät ihan uudelle paikkakunnalle eivätkä tunne siellä ketään, se on myös tapa tutustua ja saada ystäviä ja uusia ihmissuhteita. Mutta kun samanaikaisesti tämä hallitus leikkaa investointiavustuksia erityisryhmille, joilla on nimenomaan opiskelija-asumista rahoitettu, niin tällaisia asuntoja ei nyt vaan ole saatavilla eikä niitä ole edes tulossa, niin että tämä lakimuutos nyt menee sitäkin kautta aivan väärään suuntaan.

Vuonna 23 nämä investointiavustukset olivat 120 miljoonan euron tasolla, tänä vuonna ne ovat 63 miljoonaa ja ensi vuonna vain 15 miljoonaa, mikä tarkoittaa sitä, että opiskelija-asuntoihin ei riitä tästä avustuksesta enää lainkaan rahoitusta, koska tällä samalla rahoituksella rahoitetaan erityisryhmien avustuksia. Meille kerrotun mukaan ne aiotaan nyt kohdentaa nimenomaan pitkäaikaisasunnottomien asuntoja varten ja vammaisten henkilöiden asumispalveluihin. Ja me tiedämme, että jo nyt pula opiskelija-asunnoista on suurta, meillä on monilla opiskelijakorkeakoulupaikkakunnilla erityisesti nuoret joutuneet jonottamaan, olemaan hätämajoituksissa ja edelleenkin ovat monet ilman asuntoa. Näiden samanaikainen tekeminen, se, että halutaan opiskelijat pois yleisestä asumistuesta ja sitä kautta työnnetään heitä edullisiin asuntoihin, sinänsä voisikin olla perusteltua, jos tällaisia edullisia asuntoja olisi saatavilla ja jos hallitus varmistaisi, että näitä opiskelija-asuntoja rakennetaan. Mutta ei, samanaikaisesti hallitus nimenomaisesti on vähentänyt niitä investointiavustuksia, jotka ovat ratkaisevassa roolissa siinä, että opiskelija-asumista syntyy, niin että käytännössä näitä asuntoja, mihin ollaan nyt opiskelijoita ajamassa, ei ole, eikä niitä ole edes tulossa. Siihenkin nähden tämä esitys on itse asiassa sentyyppinen, mitä aika moni tä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

män hallituksen muistakin esityksistä on, että täysin puuttuu politiikkajohdonmukaisuus, aivan eri suuntaan meneviä toiveita ikään kuin yhdellä lailla sysätään, tässä tapauksessa nuoria niihin opiskelija-asuntoihin, ja sitten toisella lailla todetaan, että näitä opiskelija-asuntoja ei ole, eikä niitä haluta edes rakentaa lisää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.